

Factsheet

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

mentelzorg

kwetsbare groepen

vrijwillige inzet

huiselijk en seksueel geweld

leefbaarheid

Inleiding

Meisjesprostitutie: feiten en cijfers

3e herz. dr. april 2008

Jeugdprostitutie is het verrichten van een of meer seksuele handelingen, met of voor een ander, door jongens en meisjes onder de 18 jaar voor geld, goederen of een tegenprestatie.¹

Dit overzicht wil u in kort bestek een beeld geven van feiten en cijfers op het gebied van prostitutie van minderjarige meisjes. Over jongensprostitutie is een afzonderlijk overzicht met feiten en cijfers verschenen. Wilt u meer achtergrondinformatie, dan verwijzen wij u naar de literatuurlijst in de bijlage.

Wat is meisjesprostitutie?

Onder meisjesprostitutie verstaan we de prostitutie-interactie tussen minderjarige meisjes en mannelijke klanten. De meisjes kunnen slachtoffer zijn van mensenhandel. Mensenhandel wordt gedefinieerd als het uit winstbejag misbruik maken en uitbuiten van mensen als een vorm van moderne slavernij, waarbij sprake is van fundamentele schending van de mensenrechten (Wetboek van Strafrecht, art. 273a). Loverboys zijn pooiers die meisjes via verleidingstechnieken inpalmen om hen op den duur in de prostitutie uit te buiten (Derde Rapportage BNRM, 2004). Ook loverboys zijn mensenhandelaren. Niet alleen exploitanten, maar ook klanten van minderjarige prostituees zijn strafbaar.

Cijfers

Over de omvang van jeugdprostitutie is weinig bekend. Dit heeft verschillende redenen. Minderjarigen werken vaak in de meer verborgen circuits. Dit was al zo vóór de wetwijziging van oktober 2000, toen het bordeelverbod werd opgeheven om meer controle te kunnen uitoefenen op het prostitutiebedrijf. De situatie van minderjarigen is na de wetwijziging nog minder zichtbaar geworden: zij blijven moeilijk bereikbaar voor hulpverlening en politie, maar ook voor onderzoekers (Goderie, 2002). Bovendien mag aangenomen worden dat de wetwijziging tot effect heeft gehad dat meisjes vaker pas op hun achttiende jaar in de prostitutie worden gebracht (Terpstra & van Dijke, 2005). Ook is om allerlei redenen de registratie niet optimaal. De aan-

¹ Deze definitie van jeugdprostitutie is in 2006 samen met het Platform Jeugdprostitutie geformuleerd en wordt door de experts jeugdprostitutie uit praktijk en beleid gedragen.

giftebereidheid van slachtoffers is vaak niet groot. Instellingen registreren niet of onvolledig:

- * Het Bureau Jeugdzorg registreert niet op probleemgebieden.
- * Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling registreert weliswaar wel op probleemgebieden, maar niet op jeugdprostitutie.
- * De GGD komt wel in verborgen circuits en signaleert dus ook, maar heeft geen handelingsprotocol en registreert dus ook niet op jeugdprostitutie.
- * COMENSHA, voorheen Stichting Tegen Vrouwenhandel (STV) registreert op mensenhandel, waardoor een deel van de jeugdprostitutie tot nu toe uit beeld bleef. Dit gaat overigens binnenkort veranderen. STV werkt er anno 2008 aan om jeugdprostitutie apart te gaan registreren. Dat geldt voor de gedwongen jeugdprostitutie (mensenhandel), maar ook voor de zelfstandige vormen van jeugdprostitutie ('breezerseks').
- * Stichting Nidos, de landelijk werkende voogdijinstelling voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen en asielzoekers, registreert niet.

Minderjarige prostituees zijn moeilijk benaderbaar. Het kost de nodige moeite hen op te sporen en dan hun vertrouwen te winnen. Een manier om dit te doen is via populairere leeftijdgenoten, waaronder medescholieren, met een groot sociaal netwerk. Dit is een vruchtbare methode gebleken om in contact te komen met deze doelgroep (Korf, 2005).

De cijfers waarover we wél beschikken zijn vaak afkomstig van instellingen die zelf registreren. Cijfers spreken elkaar daarom soms tegen, overlappen, of zijn niet onderling vergelijkbaar. Om u toch een beeld te geven van de omvang van het probleem, volgt hier een greep uit de cijfers, waarbij we willen benadrukken dat het hier gaat om een ondergrens.

In 1998 deed het Nisso onderzoek naar aard en omvang (gedwongen) prostitutie onder minderjarige (allochtone) meisjes (Venicz en Vanwesenbeeck, 1998). Hierin wordt gesproken over 1500 minderjarige meisjes in de prostitutie. Hoewel dit onderzoek al wat ouder is en bovendien dateert van vóór de wetwijziging, wordt bij gebrek aan recenter onderzoek dat even veelomvattend is, nog steeds uitgegaan van dit getal.

Ecpat deed onderzoek naar handel in minderjarigen in Nederland (Van den Borne, 2005). Hiertoe werd een database opgezet, bestaande uit 230 casusbeschrijvingen. In deze database zijn alle minderjarige slachtoffers opgenomen die naar voren kwamen uit dossieronderzoek, registraties van politie en hulpverleningsorganisaties, peer-research en interviews met informanten. Het gaat om gevalsbeschrijvingen van uitbuiting in de prostitutie, maar ook van uitbuiting in andere sectoren. De casussen zijn voornamelijk afkomstig uit de jaren 2003 t/m 2005.

Uit analyse van de gegevens blijkt dat van de 230 beschrijvingen, het in 169 gevallen gaat om prostitutie van minderjarigen: 157 meisjes (92,9%) en elf jongens (6,5%) (Van den Borne, 2005, p. 31). Het merendeel van de slachtoffers is tussen de zestien en achttien jaar oud (38,5%). Een vijfde deel van de slachtoffers is tussen de dertien en vijftien jaar oud. Van een heel grote groep (40,2%) is de exacte leeftijd onbekend, het gaat wel om minderjarigen. Circa een vierde deel van de minderjarige slachtoffers is

afkomstig uit Nederland (27,7%). In iets minder dan de helft van alle gevallen van jeugdprostitutie blijkt sprake te zijn van loverboyproblematiek (48,5%) (Van den Borne, 2005, p.33).

Bij COMENSHA, voorheen Stichting tegen Vrouwenhandel (STV) worden slachtoffers van mensenhandel aangemeld. In 2005 werden 424 slachtoffers aangemeld, waarvan er 24 (5,6%) minderjarig waren. In 2006 steeg het aantal aanmeldingen tot 579, wat een groei van 36,5% betekent ten opzichte van het voorafgaande jaar. Van de 579 aangemelde personen waren er 98 minderjarig, dat is 17,7%.

Ook in 2006 werden de meeste slachtoffers doorverwezen door de politie. In 2005 was 13,88% van de aangemelde slachtoffers (59 personen) slachtoffer van een loverboy. Van de slachtoffers van loverboys doet 35,5% aangifte. Dit percentage wijkt niet af van de aangiften van de andere slachtoffers (STV, 2006).

In het onderzoek 'Loverboys: feiten en cijfers, een quick scan' zijn gegevens verzameld over alle loverboyzaken van 1998 tot medio 2004 waarin het politieonderzoek voldoende materiaal opleverde voor het openbaar ministerie om tot aanhouding en vervolging over te gaan.

Het gaat dan om 57 zaken en 92 verdachten. Die 92 verdachten zijn onder te verdelen naar 70 hoofdverdachten, die een relatie hebben met één of meer meisjes en hen voor zich laten werken, en 22 medeverdachten, handlangers van de hoofdverdachten (Terpstra & Van Dijke, 2005).

In 2003 zijn 60 minderjarige slachtoffers van prostitutie met een kinderbeschermingsmaatregel in een justitiële jeugdinrichting geplaatst, zo blijkt uit het document 'Aanvullende maatregelen voor het bereiken van de doelstellingen bij de opheffing van het algemeen bordeelverbod, juni 2004' van het directoraat-generaal Rechtshandhaving van het ministerie van Justitie.

Uit vele bronnen blijkt dat meerderjarige prostituees vaak op minderjarige leeftijd zijn begonnen. Zo blijkt uit onderzoek van De Rode Draad uit 2003 dat 20% van de slachtoffers van mensenhandel in Nederland op het moment van ronselen minderjarig was.

Ongeveer 10% van de slachtoffers was minderjarig op het moment dat ze met de hulpverlening in aanraking kwamen. Ook van de 167 meerderjarige cliënten die het Prostitutie Maatschappelijk Werk in Rotterdam in 2002 begeleidde, gaven er 47 (28%) aan al voor hun 18e jaar actief te zijn geweest in de prostitutie.

'Zaken doen in Zuidoost'

Onderzoek waarin meisjesprostitutie ook belicht wordt is 'Tippelen na de zone'. Korf e.a. (2005) vond in zijn onderzoek naar straatprostitutie en verborgen prostitutie in Amsterdam, dat vooral degenen die van jongs af aan seksueel zijn misbruikt al tippelen vanaf hun jeugd. De onderzoekers kwamen na veel moeite ook in contact met jonge meiden tussen de 15 en 20 jaar die actief waren in de prostitutie. Deze meisjes spreken zelf veelal niet over 'prostitutie' maar over 'zaken doen'. De meiden waar de onderzoekers mee in contact kwamen groeien vaak op in Amsterdam Zuidoost en hebben het beeld (van huis uit of via de peergroup meegekregen) dat

Welke meisjes worden eerder slachtoffer van loverboys?

seks een gemakkelijke manier is om aan geld te komen. De meisjes uit dit onderzoek zijn meestal niet verslaafd aan (hard)drugs en wonen vaak nog thuis. Ze worden ook wel 'pijpmeisjes' of 'neukmeisjes' genoemd.

De meisjes tippelen, maar werken ook in de escort, waarbij ze de klanten thuis of in een hotel bezoeken.

In principe kan ieder meisje slachtoffer worden van een loverboy, maar er zijn categorieën meisjes die hier extra ontvankelijk voor zijn. Pretty Woman, een samenwerkingsproject van Stade en Bureau Jeugdzorg Utrecht gericht op voorlichting en hulpverlening aan risicomeiden en aan meiden in risicovolle (misbruik)relaties/prostitutie, werkt met de volgende profielen:

- * **Faseproblematiek**, meisjes die om verschillende redenen tijdens de pubertijd in conflict komen met hun ouders, zonder dat er sprake is van ernstige ouderproblematiek. Ze kunnen zich bijvoorbeeld ontworstelen aan overmatige bescherming, foute vrienden ontmoeten of te maken krijgen met tweede- of derdegeneratieproblematiek.
- * **Zeer beïnvloedbaar**, als gevolg van verstandelijke beperking of een psychiatrisch beeld. Te denken valt aan een afhankelijkheidsstoornis in ontwikkeling of licht verstandelijk gehandicapt zijn.
- * **(Ernstige) traumatische ervaring**, als gevolg van verwaarlozing, mishandeling of seksueel misbruik. Het betreft hier bijvoorbeeld meiden met een relatieverslaving om liefdesleegheid op te vullen.
- * **Multi-problem**, als gevolg van ernstige ouderproblematiek. Op verschillende gebieden zijn interventies nodig voor kind en ouder. Hier kan het gaan om hechtingsproblemen, uithuisplaatsingen, schoolproblemen, een laag zelfbeeld en lage zelfwaardering of een gebrekkig sociaal netwerk.

AMA-(Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers)meisjes vormen een groep die eveneens speciale aandacht verdient.

Redenen om de prostitutie in te gaan

De oorzaken waardoor minderjarige meisjes in de prostitutie belanden zijn divers. Repetur (2005) benoemt o.a.:

1. Als gevolg van omstandigheden, zoals een verslaving of thuisloosheid.
2. Als gevolg van armoede of oorlog in het land van herkomst, zoals bij sommige vormen van vrouwenhandel.
3. Als gevolg van traumatische jeugdervaringen, zoals seksueel misbruik.
4. Als gevolg van manipulatie en misleiding door een vriendje, zoals dat bij loverboys het geval is.

Lokaal en regionaal

Lokaal en regionaal zijn eveneens cijfers verzameld over het voorkomen van jeugdprostitutie en loverboyproblematiek. Meldpunten, zoals het Meldpunt Loverboys in Zwolle, registreren hun aanmeldingen en hulpverleningsinstellingen brengen de problematiek in hun plaats of regio in kaart. Daarbij moet de kanttekening geplaatst worden dat meisjes vaak in de ene plaats worden geronseld en in een andere plaats tewerk worden gesteld. Hun loverboy/pooyer wisselt met regelmaat de werkplek, zodat de pak-kans geminimaliseerd wordt. Hieronder volgt een greep uit de lokale en regionale cijfers.

Zwolle

De Werkgroep hulpverlening slachtoffers loverboys heeft vanaf 1 januari 2003 tot 1 juli 2005 in totaal 174 meldingen van mogelijke slachtoffers gehad. Bespreking van deze meldingen in de werkgroep heeft uiteindelijk geleid tot in totaal 72 gerealiseerde hulpverleningstrajecten voor slachtoffers en 19 gerealiseerde tijdelijke opvangplaatsen.

Groningen

De Maatschappelijke en Juridische Dienstverlening (MJD) Groningen voerde in 2003 een inventarisatie uit naar loverboy-problematiek.

Om hoeveel slachtoffers het precies gaat werd uit de inventarisatie niet duidelijk. Wel is bekend dat in een periode van vijf jaar 25 van de 100 deelnemers aan een project voor tienermoeders in de prostitutie werkzaam zijn (geweest). In hoeverre zij voor een loverboy werkten is niet bekend.

Flevoland

Uit onderzoek van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling naar het voorkomen van loverboy-problematiek in Flevoland bleek dat er in de jaren 2002 en 2003 38 slachtoffers waren geïdentificeerd, en 12 mogelijke slachtoffers. De jongste was 11 jaar, de meesten waren 14-16 jaar (Blitz, 2004).

Utrecht

Pretty Woman is een provinciaal werkende hulpverleningsinstelling voor meiden die het risico lopen in misbruikrelaties en/of de prostitutie terecht te komen, of die daar al in zitten. In 2006 is aan 123 meisjes en jonge vrouwen hulp verleend. Hiervan waren 93 cliënten minderjarig, 96 van de 123 aanmeldingen waren risicomeisjes.

Rotterdam

Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) heeft in 2006 meldingen van (potentiële slachtoffers van) jeugdprostitutie ontvangen over 108 jongeren, voornamelijk meisjes. Van deze meldingen hebben er 60 geleid tot een intensief begeleidingstraject bij PMW. In 28 gevallen ging het om een preventief traject om afglijden in de prostitutie te voorkomen, voornamelijk met minderjarigen.

De 32 andere jongeren hadden reeds gedwongen in de prostitutie gewerkt, waarvan 15 als minderjarige en vijf op of kort na hun 18e verjaardag. De jongste was 13 jaar toen ze werd gedwongen tot seksuele contacten met klanten. De gemiddelde leeftijd van de meisjes die in de hulpverlening zijn opgenomen is 19 jaar. De gemiddelde leeftijd waarop zij geronseld werden was 15,5 jaar (Humanitas PMW, 2007).

De cijfers over slachtoffers van loverboys komen niet uit de lucht vallen. Uit het grootschalige, door ZonMw gefinancierde onderzoek Seks onder je 25e van de Rutgers Nisso Groep en Soa Aids Nederland, blijkt dat ongeveer één op de zes meisjes wel eens is gedwongen om iets te doen of toe te staan op seksueel gebied, tegenover één op de twintig jongens.

De gemiddelde leeftijd waarop dit voor het eerst gebeurde is voor meisjes 15,7 jaar en voor jongens 14,9 jaar.

2% van de meisjes en 0,9% van de jongens heeft een ervaring met gedwongen seks voor het 12e jaar. 0,8% van de meisjes is wel eens gedwongen of overgehaald tot seks waarvoor ze geld of een andere beloning ontvingen. Datzelfde geldt voor 0,4% van de jongens.

Wat ouderschap betreft blijven de meisjes zoals verwacht achter bij de jongens: 1,2 versus 4,3 procent. Het onderzoek vond plaats onder 9250 respondenten (Graaf, 2005).

Steeds jongere ouders

Ook blijkt uit onderzoek dat kinderen onder de 12 jaar die het slachtoffer zijn van een zedenmisdrijf, in meer dan de helft van de gevallen misbruikt worden door een minderjarige. Dat stelt J. Hendriks, hoofd afdeling jeugd van de forensische behandelkliniek De Waag in Den Haag. Hij is bezig met een onderzoek onder zeshonderd jeugdige zedendelinquenten. Het gaat in 95% om jongens en in 5% om meisjes die de zedenmisdrijven plegen. De ouders komen uit alle lagen van de bevolking. Van hen is bijna 20% zelf slachtoffer geweest.

Jaarlijks maken zo'n 900 jongeren tussen de 12 en de 18 jaar zich schuldig aan seksueel misbruik met leeftijdgenoten of jongere kinderen. De meeste slachtoffers, ongeveer 400, zijn jonger dan 12 jaar.

Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend seksueel gedrag in de vorm van groepsverkrachtingen komt steeds vaker voor. Uit het onderzoek dat Catrien Bijleveld van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving verricht naar groepsverkrachting in Nederland, blijkt dat groepjes ouders vaak rond de 14 jaar zijn, de slachtoffers zijn nog iets jonger: gemiddeld 13 jaar. Om hoeveel gevallen het gaat is niet duidelijk, omdat vaak geen aangifte wordt gedaan. Bijleveld: "wij hebben het topje van de ijsberg onderzocht".

Het feit dat jongeren steeds vaker grensoverschrijdend gedrag vertonen zou niet alleen te wijten zijn aan het feit dat jongeren aan steeds meer verleidingen blootstaan, maar ook aan de veranderde opvoedingscultuur: in veel gezinnen wordt wel nog gepraat, maar geen leiding meer gegeven.

Ook contact maken via Internet kan kwalijke gevolgen hebben. In de opvoeding is het van groot belang een kader te bieden ten aanzien van seksualiteit, zodat jongeren zelf leren bepalen hoe ver ze willen gaan, wat nog normaal is en wat grensoverschrijdend gedrag is. Voorlichting kan zich niet meer beperken tot informatie over veilig vrijen. Niet alleen ouders spelen hier een rol in, maar ook de media, docenten, en zelfs de overheid.

Literatuur

Abramovich, E.

Childhood sexual abuse as a risk factor for subsequent involvement in sex work: a review of empirical findings / E. Abramovich

In: *Contemporary research on sex work*, 17, nr. 1/2 (2005), p. 131-146

Assante, A.

Het onzichtbare zichtbaar gemaakt. Prostitutie in Amsterdam anno 2005 / Assante, A. en K. Schaapman. Amsterdam: PvdA-fractie.

Biesma, S.

Verboden bordelen: evaluatie opheffing bordeelverbod, niet-legale prostitutie / S. Biesma, R. van der Stoep, H. Naayer, B. Bieleman. Groningen: IntraVal, 2006.

Blitz, G.

Slachtoffers van loverboys in Flevoland. Een onderzoek naar het voorkomen hiervan in de jaren 2002-2003. Almere: AMK Flevoland, 2004.

BOAS

Quick scan naar de behoefte aan een Expertisepunt Jeugdprostitutie onder lokale overheden en ketenpartners. Utrecht: Onderzoek- en Adviesbureau BOAS / TransAct, Informatiepunt Jeugdprostitutie, 2006.

Bolt, A.

Kelderbox-seks voor een breezeer: reëel probleem of morele paniek? Een peiling onder zes spelers uit het veld / Adri Bolt

In: *G: Vakblad over Gezondheid en Maatschappij*, nr. 3 (2006), p. 26-27

Borne, A. van den

Inzicht in uitbuiting. Handel in minderjarigen in Nederland nader onderzocht / A. van den Borne, K. Kloosterboer; m.m.v. S. Detrick, M. Droogleeve Fortuyn, Th. Noten. - Amsterdam: ECPAT Nederland; Defence for Children International; Plan Nederland; Unicef Nederland, 2005.

Bovenkerk, F.

'Loverboys' of modern pooierschap in Amsterdam / F. Bovenkerk, M. van San, M. Boone, T. Boekhout van Solinge, D.J. Korf. ' Utrecht: Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen, 2004.

Bovenkerk, F.

Over de bestrijding van loverboymethoden. F. Bovenkerk en G.J. Pronk.

In: *Themanummer Mensenhandel. Justitiële Verkenningen*, november 2007, p. 82-95.

Cox, S.

Preventie en hulpverlening meisjesprostitutie; 6 projectbeschrijvingen / S. Cox, J. van der Leer. - Den Haag: VNG, 2002.

Daalder, A.L.

Prostitutie in Nederland na opheffing van het bordeelverbod. A.L. Daalder. - Den Haag: WODC, 2007.

Dijke, A. van

De betovering verbroken. Methodiek preventie en aanpak meisjesprostitutie / A. van Dijke, L. Terpstra, M. Berger, E. Geurts. Amsterdam: SWP, 2006.

ECPAT-Nederland

Minderjarigen in de prostitutie in Nederland, een quick scan. Amsterdam: ECPAT-Nederland, 2003.

ECPAT-Nederland

Stem van slachtoffers : ervaringen, behoeften en aanbevelingen van risicomeiden en meiden werkzaam in de prostitutie met betrekking tot voorlichting, hulpverlening en contacten met politie en justitie / ECPAT Nederland. Nijmegen: ECPAT-NL, 2002.

Expertisepunt Jeugdprostitutie

Naar een effectieve aanpak van jeugdprostitutie. Randvoorwaarden en succesfactoren. Utrecht: TransAct (nu:MOVISIE), 2006.

GGD Amsterdam

Naar een aanpak van loverboy-problematiek. Visie en ervaringen van Amsterdamse deskundigen. Amsterdam: Steunpunt Seksueel Geweld, GGD Amsterdam, 2005.

GGD Amsterdam

Seksueel gedrag in een subcultuur van tieners in Amsterdam Zuidoost, rapportage van een quick scan. Amsterdam: GGD Amsterdam, 2006.

Goderie, M.

Illegaliteit, onvrijwilligheid en minderjarigheid in de prostitutie een jaar na de opheffing van het bordeelverbod / M. Goderie, F. Spierings, S. ter Woerds. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut, 2002.

Graaf, H. de

Seks onder je 25e: definitieve resultaten / H. de Graaf, S. Meijer, J. Poelman, I. Vanwesenbeeck Utrecht: Rutgers Nisso Groep / Soa Aids Nederland, 2005.

Graaf, H. de

'Seks is een game' Gewenst en ongewenst seksueel gedrag van jongeren op internet / H. de Graaf, I. Vanwesenbeeck. Utrecht: Rutgers Nisso Groep, 2006.

Kern, S.

Verkocht : zorg na mensenhandel / S. Kern, A. van der Sluijs en A. Spaninks. - Rotterdam: Humanitas Prostitutie Maatschappelijk Werk, 2003.

Kloet, A.

De logistiek van de loverboy / A. Kloet en A. Spee
In: *Secondant*, nr. 2 (2005), p. 27-30

Korf, D.J. e.a.

Tippelen na de zone : straatprostitutie en verborgen prostitutie in Amsterdam / D.J. Korf, E. van Vliet, J. Knotter en M. Wouters. - Amsterdam: Rozenberg Publishers, 2005. Bonger Reeks, deel III.

Kramers, S. e.a.

Over de grens: opvattingen van jongeren en beroepskrachten over grensoverschrijdend seksueel gedrag van jongeren. Utrecht: Movisie, 2007

Maris, B. van

'Die jongeren zien seks als ruilhandel: voor wat hoort wat'. Seksuele normen van tieners zijn moeilijk te plaatsen / B. van Maris
In: *Perspectief*, nr. 4 (2006), p. 4-6

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: derde rapportage van de Nationaal Rapporteur / A.G. Korvinus, E.M.H. van Dijk, D.A.C. Koster, M. Smit. - Den Haag: Bureau NRM, 2004.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: vierde rapportage van de Nationaal Rapporteur. Aanvullende kwantitatieve gegevens / A.G. Korvinus, E.M.H. van Dijk, D.A.C. Koster, M. Smit. - Den Haag: Bureau NRM, 2005.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Mensenhandel: vijfde rapportage van de nationaal rapporteur / C.E. Dettmeijer-Vermeulen, M. Boot-Mathijssen, E.M.H. van Dijk, H. de Jonge van Ellemeet, D.A.C. Koster, M. Smit. Den Haag: Bureau NRM, 2007.

Nikken, P.

Jongeren, media en seksualiteit. Hoe media-interesses en -gebruik samenhangen met fantasieën, opvattingen en gedrag. Utrecht: NJI, november 2007.

Repetur, L.

Loverboys en hun slachtoffers. In: *Handboek Kinderen & adolescenten*, augustus 2007.

RNG

Tienseks: vormen van instrumentele seks onder tieners. Utrecht: RNG, 2007.

Schwarze, K.

Pretty Woman: praktijkvoorbeeld voor de aanpak van meisjesprostitutie / Karin Schwarze, Marianne Berger, Edith Geurts. Amsterdam: SWP, 2006.

Terpstra, L.

Loverboys, een publieke zaak. Tien portretten / Linda Terpstra, Anke van Dijke en Marion van San. Amsterdam: SWP, 2005.

Terpstra, L.

One of a kind : evaluatieonderzoek Pretty Woman / Bureau Terpstra & van Dijke. - Utrecht: Bureau Terpstra & van Dijke, 2003.

Terpstra, L.

Publiek geheim: jeugdprostitutie : negen portretten / L. Terpstra, A. van Dijke. - Amsterdam: SWP books, 2004.

Terpstra, L.

Loverboys: feiten en cijfers: een quick scan / L. Terpstra, A. van Dijke. - Amsterdam: SWP books, 2005.

Venicz, L.

Aard en omvang van (gedwongen) prostitutie onder minderjarige (allochtone) meisjes / L. Venicz en I. Vanwesenbeeck NISSO. - Utrecht: NISSO, 1998.

Colofon:

Expertisepunt Jeugdprostitutie, MOVISIE, 2008

www.jeugdprostitutie.nu

www.movisie.nl

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

mantelzorg

kwetsbare groepen

vrijwillige inzet

huiselijk en seksueel geweld

leefbaarheid